

O‘ZBEK TASVIRIY SAN’ATIDA MAISHIY JANRNI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI

Xomidxonova Adolat

O‘zbekiston Badiiy akademiyasi Kamoliddin Behzod nomiagi Milliy rassomlik va dizayn institute Tasviriy san’at fakulteti Dastgohli rangtasvir yo‘nalishi magistranti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada o‘zbek tasviriy san’atida, umuman olganda tasviriy san’atda maishiy janrning rivoji qay darajada o‘zgarayotganligi, uni takomillashtirish muammolari qay tartibda olib borilayotganligi hamda mana shu ayrim muammolarga o‘rganishlar natijasida kelib chiqqan ayrim fikr-mulohazalar, yechimlar berildi.

Kalit so‘zlar: Tasviriy san’at, qalamtasvir, rangtasvir, ijodiy asarlar, maishiy janr, kompozitsiya va boshqalar.

Tasviriy san’at o‘sib kelayotgan yosh avlodni siyosiy, ma’naviy, g‘oyaviy va estetik ruhda tarbiyalashda, go‘zallikni seza bilishda, san’at asarlarini o‘rganishda, ulardan bahra olishda, izlanuvchanlik, ijodkorlik va bunyodkorlik qobiliyatlarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Umumiy o‘rta ta’lim maktabalarida, ixtisoslashgan san’at maktablarida, san’at va madaniyat kollejlarda, shuningdek, oliy o‘quv yurtlarida olib boriladigan qalamtasvir, rangtasvir va kompozitsiya dars mashg‘ulotlarining bu borada o‘rni beqiyos darajada. Ammo bugungi kunga kelib ushbu dars soatlarining kamayib borayotgani achinarli hol. Ayniqsa, ixtisoslik fanlarining asosi bo‘lgan qalamtasvir va rangtasvir darslari haftasiga 3-4 soatnigina tashkil qilishi juda ham achinarli holat. Kompozitsiya darslari esa 3-kursda bir semester davomida 76 soat o‘tiladi holos. Bir ijodiy asarni boshlab, nihoyalash uchun esa kamida 20 soat o‘quv auditoriya soati ajratilishi lozim. Bu soatlarning ketma –ket bir vaqtda o‘tilishi ish unumdorligining asosiy omili hisoblanadi. Biroq, hafta davomida

atigi 4 soat bir asar ustida ishlab, qolgan vaqt davomida 10 dan ortiq ixtisoslikka daxli bo'lmagan fanlarni o'qitilishi ham talabani erkin ijod qilishiga monelik qiladi.

Bundan tashqari maishiy janrda ijod qilib kelayotgan yoxud ijod qilib o'tib ketgan mashxur rassomlar hayoti va ijodiga bag'ishlangan maxsus o'quv qo'llanma yoki xujjatli filmlar yaratilmaganligi juda ham achinarli holatlardan hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Respublika 660lec ta'lim muassasalari bakalavriatiga kirish test sinovlarini o'tkazish tartibini takomillashtirish to'g'risida" 2017 yil 16- noyabrdagi PQ-3389-son qaroriga muvofiq 660lec ta'lim muassasalarining bakalavriatiga o'qishga qabul qilish tizimini takomillashtirish, abituriyentdan ijodkorlik va individual mahorat talab etiladigan sohalardagi ta'660lectr'nalishlariga qabulni adolatli, xolis va shaffof o'tkazish orqali puxta bilimga ega bo'lgan iqtidorli yoshlarning o'qishga qabul qilinishini ta'minlash maqsadida Vazirlar Mahkamasining 2018 yil 27-iyuldagi "Alohida iqtidor talab etiladigan bakalavriat ta'660lectr'nalishlariga kirish test sinovlarisiz, kasbiy(ijodiy) imtihonlar orqali qabul qilish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida "gi 588- 660lect qarori qabul qilindi. ¹Bu qarorning qabul qilishi ushbu muammolarimiz bartaraf etilishining boshlanishi bo'lsa ajab emas.

Bundan tashqari, yurtimizning ko'pgina viloyatlarida olib borilayotgan tadqiqotlar natijasida bugungi kundagi ijodiy asarlarning aksariyati natyurmort va manzara janrlarida yoki sof portret (yakka bir kishilik) janrida ishlanganiga guvoh bo'ldik. Mavzuli kompozitsiyalarning deyarli yo'q ekanligi ham bizga ushbu sohada bir oz mushkulliklarga duch kelishimizga sabab bo'ldi. Maishiy janrga oid yozilgan ushbu maqola ilmiy qo'llanmalar sifatida ushbu sohadagi manbalardagi kamchiliklarni bartaraf qilishga qo'shgan hissamiz deb hisoblaymiz.

Olib borgan izlanishlarim jarayonida duch kelgan ayrim muammolarga asoslangan holda men kelajakda olib borilishi mumkin bo'lgan ilmiy-tadqiqot ishlari

¹ Vazirlar Mahkamasining 2018 yil 27-iyuldagi "Alohida iqtidor talab etiladigan bakalavriat ta'lim yo'nalishlariga kirish test sinovlarisiz, kasbiy(ijodiy) imtihonlar orqali qabul qilish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida " gi 588- sonli qarori

uchun, qolaversa joriy o'quv tizimiga o'zgartirish kiritish maqsadida quyidagi taklif va mulohazalarni tayyorladim:

- Maishiy janrga oid darslik va o'quv qo'llanmalar nashr qilinishi zarur;
- Oliy o'quv yurtlarida ixtisoslik 661lect fanlariga e'tiborni qaratish zarur;
- Rangtasvir va kompozitsiya o'quv predmetlari soat hajmini ko'paytirish kerak;
- Maishiy janrda ijod qilib kelayotgan rassomlar ijodiga bag'ishlangan ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borilishi lozim;
- Olib borilgan ilmiy-tadqiqot ishlari natijalariga asoslangan holda o'quvchi-yoshlar uchun yangi avloddagi 661lectron darslik, o'quv qo'llanma va filmlar yaratish kerak;
- Mahalliy rassomlar ishtirokida mahorat darslarini tashkil qilish lozim;
- Oliy o'quv yurti talabalari uchun har bir semester davomida kamida bir marotaba rassom ustaxonalari va ko'rgazma zallari, muzeylarda darslarni tashkil qilinishi ham maqsadga muvofiq bo'lar edi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Vazirlar Mahkamasining 2018 yil 27-iyuldagi "Alohida iqtidor talab etiladigan bakalavriat ta'lim yo'nalishlariga kirish test sinovlarisiz , kasbiy(ijodiy) imtihonlar orqali qabul qilish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida " gi 588- sonli qarori.